

Europa en de Friese economie

Door Hans Wijers

In een Europese context en in economieën die steeds meer integreren zullen de economische ontwikkelingen steeds meer naar elkaar toe groeien mits aan een aantal voorwaarden voor flexibiliteit is voldaan. Uit de cijfers blijkt ook dat gemiddeld genomen de ontwikkelingen in de EU naar elkaar tenderen. Ook al zien we daarin nu en dan wat hobbels. Zo groeit de Nederlandse economie momenteel wat meer dan die van Duitsland.

Er zullen altijd verschillen tussen landen blijven, deels door het specifieke karakter van de produktiestructuren van economieën, deels door verschillen in de uitgangssituatie. Wat de uitgangspunten betreft voor ons land, gezien het financieringstekort zullen wij ons kwalificeren voor de EMU, maar de staatsschuld is te hoog en de collectieve sector te omvangrijk, wat zich vertaalt in hoge collectieve lasten. Daar moeten we nog steeds veel aan doen. Zoals gezegd groeit in ons land de werkgelegenheid wat sneller dan gemiddeld in Europa, maar daar staat tegenover dat de produktiviteitsontwikkeling aan de lage kant is. De inactiviteit in Nederland blijft naar mijn idee veel te groot mede gelet op de Europese situatie. Vandaar dat ik er voor pleit om de inactiviteit met zo'n 10 punten terug te brengen tot ongeveer het niveau van Duitsland waar 60% van de beroepsbevolking actief aan het arbeidsproces deelneemt (tegenover bij ons ongeveer 50%). Dat moet toch mogelijk zijn. En Duitsland is overigens zelf niet tevreden over die 60%. Dat moet nog verder omhoog kunnen, vinden ze. Gegeven de situatie in Duitsland moet onze doelstelling mijns inziens haalbaar zijn. Dat wil overigens niet zeggen dat het niet nog een hele toer zal worden om dit te bewerkstelligen, ongeveer vergelijkbaar met een Elfstedentocht. In de eerste plaats denk ik dat een verhoging van de investeringsquote nodig is. De investeringen vormen het draagvlak, zeg maar de ijsvloer. Je hebt sterk ijs nodig om een Elfstedentocht überhaupt te kunnen plannen en organiseren. Daarnaast dient er ook een flexibilisering van goederen- en arbeidsmarkt op te treden en dient de sociale zekerheid activerend te worden zoals we in het regeerakkoord hebben afgesproken. Je moet wel lekker kunnen glijen, anders begin je niet aan zo'n schaatspartij en vooral de wat zwakkere rijders komen bij zand op het ijs al snel aan de kant te staan. Tenslotte dient er, ook door de overheid, veel aan de ontwikkeling van infrastructuur te worden gedaan. Natuurlijk aan de conventionele infrastructuur zoals wegen, spoorlijnen etc., maar ook aan de elektronische snelwegen. Als de overheid niets regelt, kan het ijs niet sterk genoeg worden of komen er teveel klunplaatsen.

Wat zijn de voorwaarden voor een gunstige regionale economische ontwikkeling? Een reactie op het betoog van Kees Verhaar.

Voor wat het specifieke karakter van Nederland betreft zitten we op goud, maar we laten het voor een deel in de grond zitten. Als geheel ligt ons land strategisch en we beschikken over een kwalitatief en kwantitatief goede industrie. De werkgelegenheidsgroei zit echter toch vooral in de dienstensector.

Hoe zit het nu met de regio Friesland? Al-

lereerst wil ik opmerken dat ook de groei in de regio's meer naar het landelijk niveau tendeert. Zo lag de gemiddelde nominale groei in het bruto regionale produkt in 1987-1990 op een jaarlijkse groeivoet van 5,7%. Friesland stelde daar groeicijfers van gemiddeld 6,7% tegenover. Over de periode 1991-1994 groeide het reële BBP in Nederland met jaarlijks 1,8% en in Friesland met 1,5%. Wat lager dus, maar toch ook weer niet al te veel. Voor volgend jaar verwacht het Nijfer, het nieuwe onderzoeksinstituut van Bomhoff, overigens weer een groeicijfer voor Friesland dat iets hoger ligt dan het landelijke gemiddelde. Wel zal de werkgelegenheidsgroei wat achterblijven. Een groei van 1,1% bij een landelijke groei van 1,5%.

De Friese economie wordt gekenmerkt door een specifieke structuur, waarbij de landbouw een groot gewicht heeft. Daarmee wijkt deze af van de rest van ons land. Het soms wispelturige karakter van de landbouw zien we in de uitslagen van de groeicijfers terug. Aan de andere kant kan het soms ook stabiliserend werken. Structureel groeit de werkgelegenheid in de landbouw evenwel nauwelijks, dus om het draagvlak voor de werkgelegenheid te versterken is een sectorale verschuiving richting de industrie en de diensten nodig. Ik denk dat ook de landbouwsector de bakens moet verzetten. Niet alleen maar grootschalig denken, maar ook hier geloven in flexibiliteit en proberen aan de landbouw gelieerde produktie op te zetten zoals tuinbouw. Van der Ploeg schrijft daar ook over in zijn bijdrage aan het speciale nummer van "It Beaken". Ik denk dat we inderdaad de mogelijkheden van meer tuinbouw moeten bekijken zonder dat ik daarover gaande uitspraken wil doen over voors en tegens.

Investeren en karakter

Willen we de doelstellingen van het kabinet van werk, werk en nog eens werk kunnen verzilveren dan betekent dat ook investeren, investeren en nog eens investeren. Daarvoor moet evenwel ook ruimte zijn. De nota 'Ruimte voor regio's' gaat daar dan ook op in. En Ruimte heeft Friesland genoeg. Ook bestaan er de nodige initiatieven zoals het megapark bij Heerenveen. Wel dienen daar vanzelfsprekend de nodige randvoorwaarden bij in acht te worden genomen. De Friese bevolking heeft zelf duidelijk gemaakt via een referendum dat er meer ruimte gemaakt wordt voor werkgelegenheid. Dat is een goede zaak en een goed signaal

Dr. G.J. Wijers is minister van Economische Zaken

“De investeringen vormen het draagvlak, zeg maar de ijsvloer”.

naar de investeerders. Een ‘ja’ tegen Heerenveen is een ‘ja’ tegen de economische ontwikkeling. Als rechtgeaarde democraat denk ik dat daarmee tevens bewezen is dat referenda een zeer functionele plaats in ons politieke bestel hebben.

Het cultuur-eigen van Friesland is een goed dat we moeten koesteren en als kapitaalgoed moeten inzetten om het toerisme te bevorderen die niet alleen bij elfstedentochten en skûtsjesilen, naar deze mooie provincie moeten komen, maar veel vaker. Aan de andere kant kun je er niet omheen dat economische ontwikkeling een deel van de schaarse ruimte die ons land heeft opeist. Om de investeringen extra te stimuleren wordt er een fiscale impuls aan het Noorden gegeven.

Ik hoor wel eens dat het karakter van het Friese volk (behoudend en wat stug) een reden voor de wat achterblijvende prestaties zou zijn. Ik denk dat karakter een gegeven is en dat je hoogstens naar het gedrag kunt kijken en dat is duidelijk pro economische vooruitgang. Wel denk ik dat karakter wel van invloed kan zijn op economische ontwikkeling. In het verleden is te gemakkelijk gedacht dat een economische politiek een soort eenheidsworst is die overal hetzelfde smaakt. Daar moeten we wat van terugkomen. Met de vasthoudendheid, de inzet die men hier aan de dag legt en met wat hulp vanuit Den Haag en Brussel denk ik dat de provincie een eind op weg is naar een structurele verbetering.

Aan het eind van dit korte betoog kan ik het niet nalaten om nog

kort op een aantal hardnekkige misverstanden omtrent de flexibilisering van de Nederlandse economie in te gaan. Flexibiliteit betekent juist dat vraag en aanbod beter op elkaar aan zullen sluiten. Dit kabinet wil mogelijkheid creëren om meer mensen aan het werk te helpen juist ook door flexibilisering. Dat betekent dat vooral ook mensen aan de onderkant van een flexibilisering kunnen profiteren. Flexibilisering is het creëren van glijijs zodat ook de zwakke schaatser meekan.

Een oud Fries spreekwoord zegt: “Der is gjin minder wurk as ne-atdwaan” (niks doen). En daar ben ik het volmondig mee eens. ♦